

Faktablad om Östersjön och blåstången

Östersjön är ett känsligt hav

Alla djur och växter i havet ingår i det man brukar kalla en näringsväv eller ett ekosystem. Det betyder att alla djur och växter behövs, alla är beroende av varandra, ingen är onödig. Det är så det fungerar i naturen, och så har det fungerat i miljontals år.

Om något förändras i havet, till exempel att en sorts fisk försvinner, så påverkas också en massa andra växter och djur. Kanske kommer de också att försvinna eftersom de var beroende av fiskens uppgift.

I Östersjöns är näringsväven enkel jämfört med andra hav. Det finns inte så många djur och växter som trivs i Östersjöns bräckta vatten (en blandning av sött och salt vatten). Det finns bara några få arter inom varje grupp (exempelvis betare, filterare eller rovdjur), det gör att Östersjöns växter och djur inte tål lika mycket som andra hav. Om en art försvinner av någon anledning, är det inte säkert att det finns en annan som kan fylla dess funktion. Blåstång och torsk är två exempel på arter som minskat kraftigt, det har påverkat andra växter och djur.

Lär känna blåstången

Blåstången känner du igen på dess mörkgröna färg och de luftblåsor som den har för att hålla sig upprätt i vattnet. Den trivs bäst på klippor och i lugnare vatten. Blåstången är Östersjöns vanligaste alg och den spelar en viktig roll för massor av andra växter och djur i Östersjön. Därför kallas den ibland för Östersjöns räddare.

Blåstångens kärleksliv i månskenet

Blåstången är till viss del som vi människor, det finns honplantor och hanplantor. Honorna bär på ägg och hanarna bär på spermier. Ägg och spermier finns i de knottriga topparna som du kan hitta på blåstången.

Under stilla kvällar i maj och juni då fullmånen lyser blir blåstången kär. Blåstången känner av månens dragningskraft. Då släpper tångplantorna ut sina miljarder små ägg och spermier i en vajande dans. De tunga äggen dalar långsamt ner mot botten tätt följd av de simmande spermier. Ägg och spermier förenas och söker en bra klippa att växa på. Sakta växer sedan blåstången upp från en liten groddplanta till en ståtlig tångruska. Om den får växa i fred kan den bli över 50 år gammal.

Blåstången – hem åt många

I Östersjön är blåstången havets skog. Blåstången är hem åt många av Östersjöns växter och smådjur. I blåstången trivs tångräkor och tångmärlor, musslor, havstulpaner och många, många fler. Tången är ett bra gömställe, här tar många småkryp skydd mot fiender. Det gör blåstången till en perfekt lekplats och barnkammare för smådjur.

Blåstången är faktiskt den miljö i Östersjön som innehåller flest olika sorters arter. I Östersjön har vi just nu alldeles för mycket näringsämnen och det är vi människor som har sett till att det blivit så. Vi brukar säga att Östersjön är övergödd, det som händer är att vattnet blir grumligt och då får blåstången inte tillräckligt med ljus för att växa. Istället trivs fintrådiga alger jättebra och de breder ut sig över de klippor som blåstången vill sitta på. Ibland växer de fintrådiga algerna till och med på blåstången, det tycker inte blåstången om. Det blir mörkt och skuggigt och då kan den inte växa som den ska.

Vad kan du göra för att blåstången i Östersjön ska må bra? Här kommer några tips!

- Sluta kissa i vattnet! Kiss innehåller jättemycket näring, den mängd som en person kissar under ett dygn ger gödning till ett kilo fintrådiga alger!
- Köp miljömärkta varor i butiken, så att mindre gifter och näringsämnen kommer ut i vårt hav.
- Sopa för Östersjön! Ta dig ut i maj och juni och skrubba ren en klippa i vattenbrynet från fintrådiga alger, då hjälper du tångens ägg att hitta en boplats.

Faktablad om Östersjön och blåstången

Några frågor att besvara

1. Vad är en näringsväv? Försök ge ett exempel på en näringsväv med hjälp av följande arter: Gädda, mört, blåstång, alger, plankton.
2. Stämmer det att vissa växter och djur inte behövs i naturen?
3. Vad är det som är så speciellt med Östersjön?
4. Varför kallas ibland blåstången för Östersjöns räddare?
5. Hur gör blåstången för att föröka sig?
6. Vad behövs för att blåstången ska må bra? Vad kan du göra?
7. Vad tycker du man ska göra för att Östersjön ska bli ett friskare hav?

